

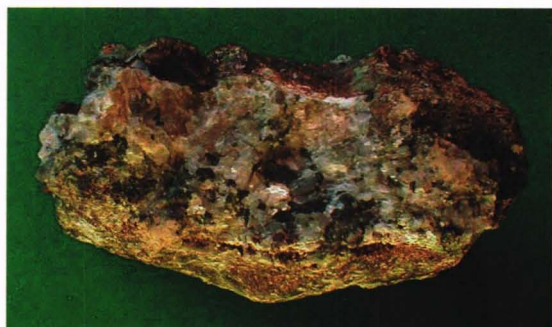
VESUVIAN FRA EG, KRISTIANSAND

Av Olav Revheim

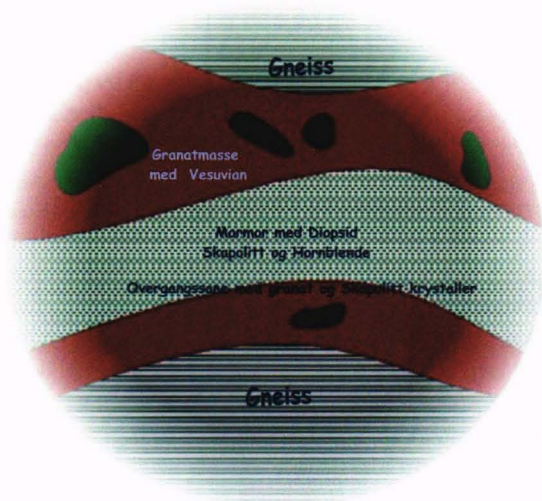
Det har vært kjent vesuvian fra Eg ved Kristiansand fra 1840-årene, og krystallene som ble funnet den gang var blant de beste i Europa. Flere europeiske museer har vesuvian krystaller fra dette området, og til tross for at forekomsten har vært kjent i 160 år, kan man med litt tålmodighet fremdeles finne vesuviankrystaller ikke langt fra den opprinnelige forekomsten.

Vesuvian kan finnes i en skarnbergart som omgir marmorlinser og/eller lag i en gneiss. Marmoren er en grovkrystallin kalkspatmarmor med millimeterstore korn av diopsid, skapolitt og hornblende, litteraturen nevner at også spinell skal være tilstede i marmoren, uten at jeg med selvsyn har kunnet bekrefte dette. Skarnbergarten opptrer som en overgangssone mellom marmoren og grunnfjellsgneissen. Marmorlagene er i dette området ikke tykkere enn 0,2 til 1 meter, og i noen linser er tilsynelatende all kalkspaten som opprinnelig har vært der, blitt omdannet til skarn.

Skarnlinsene varierer fra et titalls centimeter og opptil to-tre meters tykkelse, der tette Vesuvianmasser ligger som linser i granat. Granaten er i Grossular/Andraditt serien, og varierer i farge fra brunoransje via brunrød til nesten sort. Bortsett fra i overgangssoner mot kalkspatmarmor,



Kalkspatmarmor 7 x 3 x 3 cm.



er granaten helt tett og uten krystallflater. Granatkrystallene har oftest delvis erodert overflate, og er normalt ikke spesielt fine.

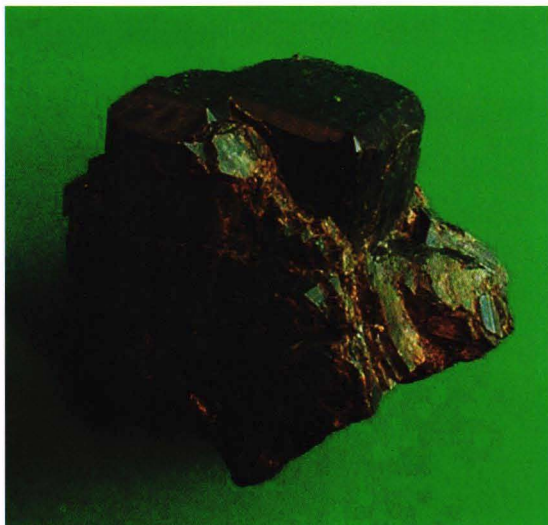
I overgangen mellom skarn og marmor kan granat krystallisere i opp mot 4-5 cm store krystaller, sjeldent med skinnende blanke krystallflater. I disse overgangssonene kan en også finne skapolittkrystaller. Skapolitten er her sannsynligvis Meionitt, uten at dette er bekreftet ved kjemiske undersøkelser. Den opptrer som strågule krystaller med et kvadratisk tverrsnitt som lange stengler i flere centimeters lengde. Krystallene er vanligvis bøyde og tvunnet i hverandre som ei høysåte.

Vesuviankrystallene finnes ikke i hulrom i bergarten, men som "innevokste" krystaller i massiv vesuvianmasse. Krystallene opptrer som staver (se figur), med flate, kvadratiske termineringer, og har blitt funnet i opptil 10 cm lengde. Fargen er brungrønn. Den noe mørke fargen skyldes et lite innhold av jern. Da krystallene sitter inne i massiv vesuvian er det uvanlig å finne hele terminerte krystaller. Som regel finner en massiv vesuvian med en eller to velutviklede krystallflater.

Enkelte av krystaller viser konsentriske vekstlag med skapolitt. Der hovedmengden av krystallen er vesuvian med opptil flere tynne lag av

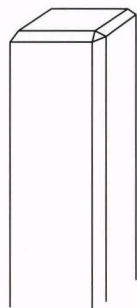


Konsentriske vekstlag på vesuvian.



Terminert vesuviankrystall. Størrelse 8 x 8 x 6 cm.

skapolitt som har krystallisert utenpå den opprinnelige vesuviankrystallen. Dette gjør at den normalt så skinende overflaten på vesuviankrystallene blir matt, enkelte ganger faktisk melkehvit.



Av og til viser vesuviankrystallene slike konsentriske vekstlag, også uten skapolitt mellom vekstlagene. Dette sammen med den noe spesielle forekomstmåten for krystallene gjør at det ikke er uvanlig å finne vesuvian med "negative" krystallflater.

Vesuviankrystall

Det er totalt sett tatt ut en del vesuvian i løpet av de siste 30 årene fra denne forekomsten, men heldigvis har samlerene som har vært her opptrådt med varsomhet, slik at sporene som er blitt laget i landskapet er svært begrensede. La oss håpe at det kan fortsette slik.



Kilder:

NGU Berggrunnskart Mandal
H. Neumann. NGU skrifter no 68. Norges
Mineraler.
Vest-Agder Naturhistoriske museum.

Skapolitt. 4 x 4 x 2 cm.

*Krystallaggregat av skapolitt på granat.
Størrelse 15 x 10 x 7 cm.*

